

A döntő feladatai

1. Feladat

Egy kifejezést a következő képlettel definiálunk:

$$K = \frac{x^3 - x^2 - 9x + 2017}{x^2 - 9},$$

ahol $x \in [-2008; 2008]$ és $x \in \mathbb{Z}$.

Mennyi a valószínűsége annak, hogy K egész szám, ha x eleget tesz a fenti feltételeknek?

2. Feladat

Az ABC derékszögű háromszög AB átfogójára és az AC befogójára kifelé megrajzoltuk az $ABDE$ és $ACFG$ négyzeteket.

Jelölje M az EC és BG szakaszok metszéspontját!

Mekkora szögben látszanak az M pontból az ABC háromszög oldalai?

3. Feladat

Egy m sorból és n oszlopból álló, téglalap alakú táblázat minden mezőjébe egy-egy számot írunk oly módon, hogy az egyes sorokba írt számok egy-egy számtani sorozat egymás utáni tagjait képezik, hasonlóképpen az egyes oszlopokba írt számok is egy-egy számtani sorozat egymás utáni tagjai.

Mennyi a táblázatba írt számok összege, ha a téglalap négy sarkába (csúcsába) írt számok összege 2008?

Minden feladat helyes megoldása 10 pontot ér.

A döntő feladatainak megoldása

1. Feladat

Egy kifejezést a következő képlettel definiálunk:

$$K = \frac{x^3 - x^2 - 9x + 2017}{x^2 - 9},$$

ahol $x \in [-2008; 2008]$ és $x \in \mathbb{Z}$.

Mennyi a valószínűsége annak, hogy K egész szám, ha x eleget tesz a fenti feltételeknek?

Megoldás:

Nyilvánvaló, hogy a K kifejezés nem értelmezhető, ha $x^2 - 9 = 0$, ezért

$$x \neq \pm 3. \quad (1 \text{ pont})$$

Alakítsuk át a K kifejezést:

$$K = \frac{x \cdot (x^2 - 9) - (x^2 - 9) + 2008}{x^2 - 9},$$
$$K = x - 1 + \frac{2008}{x^2 - 9}. \quad (2 \text{ pont})$$

K akkor és csak akkor lesz egész szám, ha $\frac{2008}{x^2 - 9}$ egész, ami

ekvivalens azzal, hogy az $x^2 - 9$ kifejezés értékei a 2008 szám

– pozitív és negatív – osztói. (1 pont)

Mivel 2008 prímtényezős felbontása: $2^3 \cdot 251$, (1 pont)

ezért $x^2 - 9$ -nek csak a következő táblázat első oszlopában

lévő értékei adhatnak K -ra egész értéket.

A táblázat tartalmazza az ezekből számított x^2 , illetve x számokat.

$x^2 - 9$	x^2	x
1	10	nem egész szám
-1	8	nem egész szám
2	11	nem egész szám
-2	7	nem egész szám
4	13	nem egész szám
-4	5	nem egész szám
8	17	nem egész szám
-8	1	$x = 1$ és $x = -1$
251	260	nem egész szám
-251	-242	nem valós szám
502	511	nem egész szám
-502	-493	nem valós szám
1004	1013	nem egész szám
-1004	-995	nem valós szám
2008	2017	nem egész szám
-2008	-1999	nem valós szám

(2 pont)

A fenti táblázatból látható, hogy csak $x^2 - 9 = -8$ esetben kapunk x -re egész számot. Ez azt jelenti, hogy a feladat szempontjából csak

$$x = +1$$

és

$$x = -1$$

felel meg, tehát a kedvező esetek száma:

$$k = 2.$$

(1 pont)

Az összes esetek számát megkapjuk, ha a $[-2008; 2008]$ intervallumbeli egészek számából levonjuk az $x \neq +3$ és $x \neq -3$ feltétel miatt kieső két számot. Így az összes esetek száma:

$$n = 4015.$$

(1 pont)

A keresett valószínűség tehát:

$$P = \frac{k}{n},$$

$$P = \frac{2}{4015}.$$

(1 pont)

Összesen: 10 pont

2. Feladat

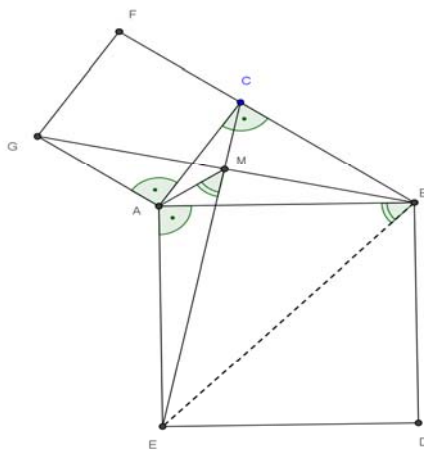
Az ABC derékszögű háromszög AB átfogójára és az AC befogójára kifelé megrajzoltuk az $ABDE$ és $ACFG$ négyzeteket.

Jelölje M az EC és BG szakaszok metszéspontját!

Mekkora szögben látszanak az M pontból az ABC háromszög oldalai?

Megoldás I. :

Jelöléseink az alábbi ábrán láthatók.

1. ábra

Az AGB háromszög negatív irányú 90° -os elforgatottja az ACE háromszög. (2 pont)

Ezért a GB és CE szakaszok merőlegesek egymásra, tehát az ABC háromszög BC oldala az M pontból derékszögben látszik. (2 pont)

Mivel GB és CE szakaszok merőlegesek egymásra, ezért az M pont rajta van a BE szakasz, mint átmérő fölé rajzolt Thalész-körön is. (1 pont)

Ebben a körben az $ABE\angle$ olyan kerületi szög, amely az AE ívhez tartozik.

Másrészt

$$ABE\angle = 45^{\circ},$$

mivel az $ABDE$ négyzet oldalának és átlójának szöge. (1 pont)

De ugyanehhez az ívhez tartozik az $AME\angle$ is, ezért a kerületi szögek tétele alapján

$$AME\angle = ABE\angle. \quad (2 \text{ pont})$$

Így az AB átfogó M pontból mért látószöge:

$$AMB\angle = 90^{\circ} + 45^{\circ},$$

$$AMB\angle = 135^{\circ}. \quad (1 \text{ pont})$$

A harmadik oldal látószöge:

$$AMC\angle = 360^{\circ} - (135^{\circ} + 90^{\circ}),$$

$$AMC\angle = 135^{\circ}. \quad (1 \text{ pont})$$

Összesen: 10 pont

Megjegyzés:

A második látószöget a kerületi szögtétel nélkül például az alábbiak szerint kaphatjuk meg.

Megszerkesztjük az M pont (GB -n lévő) $+90^{\circ}$ -os elforgatottját M' -t.

Az AMM' egyenlőszárú derékszögű háromszögből leolvashatjuk, hogy

$$AMM'\angle = AMG\angle = 45^{\circ},$$

amiből

$$AMC\angle = AMG\angle + GMC\angle,$$

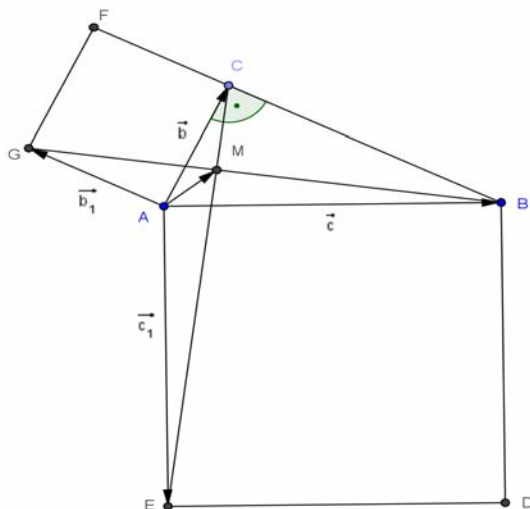
$$AMC\angle = 45^{\circ} + 90^{\circ},$$

$$AMC\angle = 135^{\circ}. \quad (5 \text{ pont})$$

Ekkor $AMB\angle$ -t számoljuk kivonással. (1 pont)

Megoldás II. :

Ebben a megoldásban a GB és CE szakaszok merőlegességét vektorok segítségével bizonyítjuk.

2. ábra

A feladat feltételei miatt a 2. ábrán megjelölt $\vec{b}$ és $\vec{b}_1$, illetve $\vec{c}$ és $\vec{c}_1$ vektorokra nyilvánvalóan teljesül, hogy

$$(1) \quad |\vec{b}| = |\vec{b}_1| = AC = b, \text{ illetve } |\vec{c}| = |\vec{c}_1| = AB = c.$$

Mivel a $\vec{b}$ és a $\vec{b}_1$, illetve a $\vec{c}$ és a $\vec{c}_1$ vektorok által bezárt szög 90° -os, ezért a két-két vektor skaláris szorzata nulla, azaz

$$(2) \quad \vec{b} \cdot \vec{b}_1 = 0, \text{ és } \vec{c} \cdot \vec{c}_1 = 0. \quad (1 \text{ pont})$$

Az ábra alapján

$$\vec{GB} = \vec{c} - \vec{b}_1, \text{ és } \vec{CE} = \vec{c}_1 - \vec{b}.$$

Írjuk fel a $\vec{GB}$ és $\vec{CE}$ vektorok skaláris szorzatát:

$$(3) \quad \vec{GB} \cdot \vec{CE} = (\vec{c} - \vec{b}_1) \cdot (\vec{c}_1 - \vec{b}).$$

Tudjuk, hogy a skaláris szorzás disztributív, ezért (3) átalakítva:

$$(4) \quad \vec{GB} \cdot \vec{CE} = \vec{c} \cdot \vec{c}_1 - \vec{c} \cdot \vec{b} - \vec{b}_1 \cdot \vec{c}_1 + \vec{b}_1 \cdot \vec{b}.$$

(2)-t (4)-be helyettesítve:

$$(5) \quad \vec{GB} \cdot \vec{CE} = -\vec{c} \cdot \vec{b} - \vec{b}_1 \cdot \vec{c}_1 \quad (1 \text{ pont})$$

következik.

Mivel a $\vec{c}$ és $\vec{b}$ vektorok által bezárt szög a szokásos jelölések mellett

$$\angle BAC = \alpha,$$

a $\vec{b}_1$ és $\vec{c}_1$ vektorok bezárt szöge viszont

$$\angle GAE = 180^\circ - \alpha,$$

ezért (5)-ből és (1)-ből

$$\vec{GB} \cdot \vec{CE} = -b \cdot c \cdot \cos \alpha - b \cdot c \cdot \cos(180^\circ - \alpha). \quad (1 \text{ pont})$$

Felhasználva, hogy

$$\cos(180^\circ - \alpha) = -\cos \alpha,$$

kapjuk, hogy

$$(6) \quad \vec{GB} \cdot \vec{CE} = 0.$$

A (6) összefüggés akkor és csakis akkor teljesül, ha a $\vec{GB}$ és $\vec{CE}$ vektorok merőlegesek egymásra. Ez pontosan azt jelenti, hogy a GB és CE szakaszok merőlegesek egymásra, ezért az ABC háromszög BC befogója az M pontból derékszögben látható. (1 pont)

Innen a feladat az első megoldás menete alapján fejezhető be. (6 pont)

Összesen: 10 pont

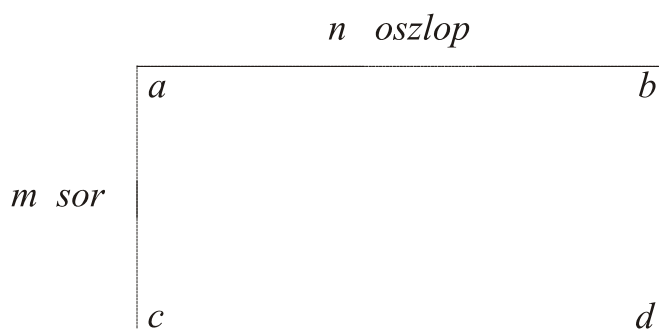

3. Feladat

Egy m sorból és n oszlopból álló, téglalap alakú táblázat minden mezőjébe egy-egy számot írunk oly módon, hogy az egyes sorokba írt számok egy-egy számtani sorozat egymás utáni tagjait képezik, hasonlóképpen az egyes oszlopokba írt számok is egy-egy számtani sorozat egymás utáni tagjai.

Mennyi a táblázatba írt számok összege, ha a téglalap négy sarkába (csúcsába) írt számok összege 2008 ?

Megoldás:

3. ábra

Legyen a sarkokba írt négy szám a 3. ábra szerint $a; b; c; d$!

Először soronként összegezzük a számokat.

A feltétel szerint az első sorban levő számok egy számtani sorozat tagjai. Ennek a számtani sorozatnak a különbségét jelöljük d_1 -gyel!

Az első sorban levő számok a következők:

$$a; a + d_1; a + 2d_1; a + 3d_1; \dots; a + (n-1) \cdot d_1 = b,$$

összegük:

$$(1) \quad S_1 = a + (a + d_1) + (a + 2d_1) + \dots + a + (n-1)d_1.$$

$$(2) \quad S_1 = \frac{a+b}{2}n. \quad (1 \text{ pont})$$

Az egyes oszlopokban szereplő számok is egy-egy számtani sorozat

tagjai. Az ezekhez a sorozatokhoz tartozó különbségek legyenek rendre

$$d_2; d_3; d_4; \dots; d_{n+1}!$$

Ezekkel a jelölésekkel kifejezhetők (balról jobbra haladva) a második sorban levő számok:

$$a + d_2; a + d_1 + d_3; a + 2d_1 + d_4; a + 3d_1 + d_5; \dots; a + (n-1) \cdot d_1 + d_{n+1},$$

amelyek összege:

$$(3) \quad S_2 = (a + d_2) + (a + d_1 + d_3) + \dots + [a + (n-1)d_1 + d_{n+1}].$$

Ha (3)-ból kivonjuk (1)-et, akkor azt kapjuk, hogy

$$(4) \quad S_2 - S_1 = d_2 + d_3 + \dots + d_{n+1}. \quad (2 \text{ pont})$$

Jelöljük ezt S_d -vel!

A harmadik sorban levő számok ugyancsak kifejezhetők a fenti jelölésekkel:

$$a + 2d_2; a + d_1 + 2d_3; a + 2d_1 + 2d_4; a + 3d_1 + 2d_5; \dots; a + (n-1) \cdot d_1 + 2d_{n+1},$$

ezek összege:

$$(5) \quad S_3 = (a + 2d_2) + (a + d_1 + 2d_3) + \dots + [a + (n-1)d_1 + 2d_{n+1}].$$

(5) és (3) különbségeként adódik:

$$S_3 - S_2 = d_2 + d_3 + \dots + d_{n+1},$$

ami (4) miatt

$$(6) \quad S_3 - S_2 = S_d.$$

Bizonyítható, hogy bármelyik sor tagjainak összegéből kivonva a megelőző sor tagjainak összegét, mindig ugyanazt az

$$S_d = d_2 + d_3 + \dots + d_{n+1}$$

összeget kapjuk,

(3* pont)

azaz átrendezve (4), (6)...:

$$S_2 = S_1 + S_d,$$

$$S_3 = S_2 + S_d,$$

.....

$$S_m = S_{m-1} + S_d$$

Ezzel beláttuk, hogy az m sorban elhelyezkedő m darab összeg szintén számtani sorozatot alkot. (1 pont)

Ennek első tagja (2) szerint

$$S_1 = \frac{a+b}{2}n,$$

m -edik tagja pedig

$$S_m = \frac{(c+d)n}{2}. \quad (1 \text{ pont})$$

Mivel a soronkénti összegeket – amik egy számtani sorozat tagjai – kell összegeznünk, ezért

$$S = \frac{S_1 + S_m}{2}m,$$

$$S = \frac{\left(\frac{a+b}{2} \cdot n + \frac{c+d}{2} \cdot n\right) \cdot m}{2},$$

$$S = \frac{m \cdot n \cdot (a+b+c+d)}{4}. \quad (1 \text{ pont})$$

A feladat feltétele alapján

$$a+b+c+d = 2008,$$

ezért

$$S = \frac{m \cdot n \cdot 2008}{4},$$

$$S = 502 \cdot m \cdot n. \quad (1 \text{ pont})$$

Összesen: 10 pont

Megjegyzés (1):

Természetesen úgy is eljuthatunk a megoldáshoz, hogy a sorok összegzése után oszloponként adjuk össze a számokat, és a két összeg együttesen a táblázatba írt számok összegének a kétszeresét adja.

Megjegyzés (2):

A leírt megoldásban nem használtuk ki, hogy $d_2, d_3, \dots, d_{n+1}$ számtani sorozatot kell alkotson, ha a feladat szövege szerint minden sorban számtani sorozat van. A versenyző erre is építheti megoldását.

Megjegyzés (3):

Ha a versenyző nem bizonyítja korrektül az

$$S_i - S_{i-1} = S_d$$

összefüggést, akkor a 3* pontból vonjunk le 1 pontot.